

звуки. У більшості випадків С. виправляється на заняттях з логопедом.

Літ.: 1. Логопедія: підручник / [М. К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с. 2. Шеремет М. К., Ревуцька О. В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навчальний посібник. / М. К. Шеремет, О. В. Ревуцька – К. 2009. – 244 с.

Галина Грибань

СИМУЛЬТАННИЙ (від лат. *simul* – в один і той же час) – одночасність певригу певних психічних процесів.

С. впізнання передбачає миттєве виокремлення об'єкта шляхом зіставлення з цілісним еталоном, що існує в пам'яті, на основі виділення опорних ознак (нероздільні синкретичні одиниці), фільтрації зайвої інформації без послідовного аналізу його властивостей. Група елементів при С. впізнанні сприймається як єдиний цілісний об'єкт. С. впізнання є онтогенетично вторинним утворенням після суцесивного (див. Суцесивний), це перехід до згорнутих форм псих. діяльності: суцесивне сприймання → суцесивно-симультанне → симультанно-суцесивне → симультанне (за Р. М. Грановською).

С. форма є більш скороченою та швидкою за своїм характером і часовими параметрами, складає основу формування внутрішньої схематизації для встановлення складних логіко-граматичних зв'язків: наприклад, квазіпросторових синтаксичних конструкцій, які можуть виступати у формі атрибутивних (донька сина – бабусина

онука), порівняльних (мишка менша від кішки), дистантних (Миколка побачив друга, який сидів на березі річки; Миколка, який сидів на березі річки, побачив друга), пасивних (кораблик зроблений Глібом) конструкцій, логічних інверсій (Дельфін обігнав яхту). Покращення навичок С. впізнання відбувається в процесі багаторазових вправлянь.

С. аналіз та синтез є однією з основних форм організації психомовленневої діяльності, адже саме завдяки їм відбувається засвоєння лічильних операцій, формуються уявлення про кількість і число. С. аналіз і синтез допомагають орієнтуватись у часі та просторі, розв'язувати завдання, які потребують відтворення цілим блоком вивченої та закарбованої в пам'яті інформації.

Взаємозв'язок С. та суцесивного аналізу й синтезу яскраво проявляється в мовленні, адже його сприймання та моторна організація має суцесивний, а програмування – симультанний характер, що відображає інтегративний принцип роботи головного мозку.

С. синтез – необхідна умова перебігу навчальної діяльності. Наприклад, суцесивне впізнання окремих літер → симультанне впізнання складів і слів як цілісних одиниць; суцесивне виокремлення певних граматичних ознак слова → симультанне синтезування граматичних значень, що забезпечує його правильне написання; розуміння смислу прочитаного на основі одночасного встановлення логічних зв'язків у тексті.

Недостатність С. процесів породжує труднощі цілісного сприймання фраз,

тексту, що призводить до фрагментарності інтелектуальної та мовленнєвої обробки інформації, порушення структури слова, речення та тексту, як в усному мовленні, так і на письмі.

Літ.: Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодідактики: підручник для вищих навчальних закладів. – К.: «Каравела».

Юлія Рібцун

СИНДРОМ ДАУНА – найпоширеніша з усіх відомих на сьогодні форма хромосомної патології, що зумовлює специфічний фізичний та когнітивний розвиток. Близько 20 % тяжких форм уражень центральної нервової системи пов'язано з генетичними порушеннями. Серед цих порушень провідне місце займає СД, при якому порушення інтелектуального розвитку поєднується зі своєрідною зовнішністю. Уперше це генетичне порушення було описано в 1866 р. Джоном Ленгдоном Дауном під назвою «монголізм». Зустрічається ця патологія з частотою один випадок на 500–800 новонароджених незалежно від статі. У 1959 р. французький професор Лежен довів, що СД пов'язаний з генетичними змінами, що обумовлені наявністю в людини зайвої хромосоми. Зазвичай у кожній клітині є 46 хромосом, половину яких ми отримуємо від матері, а половину – від батька. У людини із СД зайвою є хромосома у 21-й парі, в результаті вона має 47 хромосом. Однак СД не можна вважати спадковим захворюванням, оскільки в цьому випадку не відбувається передача порушеного гена з покоління в покоління, а розлад виникає на рівні репродуктивного процесу. СД діагностують

досить рано, практично з моменту народження дитини, тому з перших днів життя такої дитини необхідно оточити її увагою та піклуванням.

Дитину із синдромом Дауна потрібно сприймати як особистість, оточуючи любов'ю і теплом. Характерною особливістю такої дитини є уповільнений психофізичний розвиток. Особливу проблему становлять труднощі з навчанням. Труднощі в навчанні дуже різноманітні, а сам процес навчання має бути пристосований до окремих потреб учнів. Це означає, що вчитися їм складніше, ніж більшості дітей-однolitків. Діти із СД можуть успішно інтегруватися до звичайних класів за умов системного корекційно-розвивального супроводу та спеціальних модифікацій в освітньому процесі.

Літ.: І. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В., Василенко-ван де Рей А., Ліцук Н. І. (2018). Дитина із синдромом Дауна «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/711322/>

Олена Чеботарьова

СИНДРОМ ОБІДНЬОГО СТОЛУ – мовна депривація, яка призводить до того, що більшість глухих дітей «пропускають» спонтанне чи випадкове навчання, яке зазвичай починається вдома (Меек, 2020). Це явище відсутнє у глухих дітей глухих батьків і надзвичайно поширене у глухих дітей чуючих батьків, яке виключає глухих дітей із систематичних розмов у їхніх домівках та інших соціальних середовищах, що є важливим для спонтанного чи випадкового навчання, оскільки сприяє створенню у дитини резерву знань